

TỘI HÀNH NGHỀ MÊ TÍN, DỊ ĐOAN THEO QUY ĐỊNH CỦA BỘ LUẬT HÌNH SỰ 2015

HOÀNG ĐÌNH DŨNG*

Ngày nhận bài: 24/02/2020

Ngày phản biện: 15/03/2020

Ngày đăng bài: 15/06/2020

Tóm tắt:

Bài viết phân tích các yếu tố cấu thành tội hành nghề mê tín, dị đoan theo quy định của Bộ luật Hình sự 2015. Từ đó chỉ ra một số điểm bất cập và hướng hoàn thiện.

Từ khóa:

Mê tín, dị đoan, Luật Hình sự.

Abstract:

The paper analyses the constituents of superstition crimes according to the Criminal Code 2015. From there, it points out some inadequacies and completion directions.

Keywords:

Superstition, criminal law.

Trong mỗi người dân Việt Nam với các truyền thống tốt đẹp từ thời xưa để lại, mỗi người có quyền tự do tín ngưỡng, chọn cho mình niềm tin vào đời sống tâm linh và được thể hiện ở những truyền thống tốt đẹp như là thờ cúng tổ tiên, các anh hùng dân tộc... Thế nhưng, lợi dụng niềm tin đó, một số đối tượng đã biến tướng niềm tin của người dân dưới dạng hành nghề mê tín, dị đoan gây ảnh hưởng xấu đến tâm lý xã hội, đến đời sống nhân dân từ đó làm ảnh hưởng đến trật tự công cộng. Nghiêm trọng hơn, nhiều đối tượng đã lợi dụng sự mê tín, dị đoan của của một bộ phận nhân dân để lừa đảo, chiếm đoạt tài sản thậm chí là giết người. Bộ Luật Hình sự 2015 đã có những sửa đổi nhất định trong quy định về tội hành nghề mê tín dị đoan nhằm đạt hiệu quả cao nhất trong công cuộc đấu tranh phòng, chống tội phạm. Tuy nhiên, trên thực tế việc áp dụng vẫn còn một số bất cập và gặp một số vướng mắc. Vì vậy, nghiên cứu loại tội phạm này có ý nghĩa rất lớn trong việc bảo vệ cuộc sống văn minh cho toàn xã hội.

1. Cấu thành tội phạm của tội hành nghề mê tín, dị đoan

Tại khoản 1 Điều 320 Bộ luật Hình sự 2015 (Sửa đổi, bổ sung 2017) (BLHS) quy định: “1. Người nào dùng bói toán, đồng bóng hoặc các hình thức mê tín, dị đoan khác đã bị xử phạt vi phạm hành chính về hành vi này hoặc đã bị kết án về tội này, chưa được xóa án tích mà còn vi phạm, thì bị phạt tiền từ 10.000.000 đồng đến 100.000.000 đồng, phạt cải tạo

* Cán bộ Tòa án khu Quân sự Khu vực, Quân khu 4; Email: hoangdungnamdan1@gmail.com

không giam giữ đến 03 năm hoặc phạt tù từ 06 tháng đến 03 năm”. Từ quy định trên, có thể phân tích các yếu tố cấu thành tội phạm (CTTP) của tội hành nghề mê tín, dị đoan như sau:

1.1. Khách thể của tội phạm

Tội hành nghề mê tín, dị đoan là tội xâm phạm đến trật tự nếp sống văn minh của xã hội. Hành vi phạm tội có thể gây nên tâm lý thiếu tin tưởng trong cuộc sống, tin vào số phận, thiếu cố gắng vươn lên khắc phục khó khăn. Thậm chí, gây hoang mang, lo sợ, ảnh hưởng đến tâm lý người dân. Trong một số trường hợp có thể gây ảnh hưởng đến sức khỏe, tính mạng của người dân.

1.2. Mặt khách quan của tội phạm

Về hành vi khách quan: Người phạm tội thực hiện hành vi hành nghề mê tín, dị đoan bằng các hình thức như: Dùng bói toán, đồng bóng hoặc các hình thức mê tín, dị đoan khác. Đây là trường hợp lợi dụng sự lạc hậu, nhẹ dạ, cả tin của một số người mà thực hiện các việc bói toán hay các công việc mê tín, dị đoan khác như một công việc mang lại thu nhập thường xuyên. Các hành vi biểu hiện của tội này như sau:

- Về hành vi. Có một trong các hành vi: Bói toán, đồng bóng hoặc có các hình thức mê tín dị đoan khác.

Bói toán là đoán về quá khứ và tương lai. Có nhiều kiểu bói như: vào xem hát chèo đang diễn, gặp hồi vui thì cho là vận hay, gặp hồi buồn thì cho là vận xấu (bói chèo); đoán quẻ trong kinh dịch (bói dịch); gieo quẻ bằng ba đồng tiền (bói gieo, bói quẻ); mở Truyện Kiều ra, rồi căn cứ vào cảnh tả trong một số câu trong truyện mà đoán hay hoặc dở (bói Kiều); xem các nét trên mai con rùa để đoán điều hay điều dở (bói rùa); căn cứ vào ngày tháng năm sinh, vào chỉ tay, lông mày, nốt ruồi hoặc các đặc điểm khác trên cơ thể để đoán số mệnh (bói số); rút thẻ rồi căn cứ vào các bài thơ, đoạn văn ghi sẵn trong số thẻ rồi đoán (bói thẻ)...

Đồng bóng là hình thức cúng lễ có người cho thần thánh, hồn ma nhập vào (người ngồi đồng) rồi thông qua người này để nói về quá khứ, hiện tại, tương lai của người sống như là “thánh phán”. Hình thức mê tín, dị đoan này chủ yếu xảy ra ở các đền, chùa hoặc ở nhà riêng của người hành nghề mê tín dị đoan (lập điện thờ)...

Các hình thức mê tín, dị đoan khác. Ngoài hành vi bói toán, đồng bóng thì bất kỳ hình thức mê tín, dị đoan nào mà người phạm tội sử dụng để kiếm sống đều bị coi là hành nghề mê tín, dị đoan như: yểm bùa, cúng giải hạn, cúng trừ tà ma, chữa bệnh bằng những khả năng thần bí không có căn cứ khoa học...¹.

- *Dấu hiệu khác:*

Đã bị xử lý vi phạm hành chính về hành vi này hoặc đã bị kết án về tội này, chưa được xóa án tích mà còn vi phạm.

Dấu hiệu khác nêu trên là dấu hiệu bắt buộc trong cấu thành cơ bản của tội phạm này².

¹ Đinh Văn Quế (2006) “*Bình luận khoa học Bộ luật Hình sự*”, Nxb Thành phố Hồ Chí Minh, tr.201.

² Trần Văn Luyện, Phùng Thế Vác và nhóm tác giả (2019), “*Bình luận khoa học Bộ luật Hình sự năm 2015*”, Nxb Công an nhân dân, tr.699.

1.3. Mặt chủ quan của tội phạm

Người phạm tội thực hiện hành vi hành nghề mê tín, dị đoan là do cố ý chủ yếu với động cơ, mục đích là tư lợi. Nhưng động cơ, mục đích không phải là dấu hiệu bắt buộc. Người phạm tội coi việc mê tín, dị đoan như là một công việc thường xuyên, một nghề nghiệp kiếm sống của mình.

1.4. Chủ thể của tội phạm

Chủ thể của tội phạm này không phải chủ thể đặc biệt, chỉ cần đến một độ tuổi nhất định và có năng lực trách nhiệm hình sự đều có thể là chủ thể của tội phạm này. Trên thực tế, tội phạm này chủ yếu do người đã thành niên thực hiện bởi hành nghề mê tín, dị đoan làm cho người khác tin vào những điều không có thật trong cuộc sống cũng cần phải có kinh nghiệm, hiểu biết về đời sống tâm lý và cuộc sống³.

2. Đường lối xử lý

Theo quy định tại khoản 1 Điều 320 BLHS 2015, thì người phạm tội hành nghề mê tín, dị đoan có thể bị phạt tiền từ 10 triệu đồng đến 100 triệu đồng, cải tạo không giam giữ đến 03 năm hoặc phạt tù từ 6 tháng đến 3 năm, là tội phạm ít nghiêm trọng.

Khi quyết định hình phạt đối với người phạm tội, nếu có nhiều tình tiết giảm nhẹ quy định tại Điều 51 BLHS 2015, không có tình tiết tăng nặng hoặc tuy có nhưng mức độ tăng nặng không đáng kể, thì có thể được áp hình phạt tiền hoặc hình phạt cải tạo không giam giữ; nếu người phạm tội này có nhiều tình tiết tăng nặng theo quy định tại Điều 52 BLHS 2015, không có tình tiết giảm nhẹ hoặc nếu có nhưng mức độ giảm nhẹ không đáng kể, thì có thể bị phạt đến 3 năm tù.

Tại khoản 2 của điều luật, nhà làm luật quy định các tình tiết làm yếu tố tăng nặng định khung đó là hành nghề mê tín, dị đoan gây hậu quả chết người hoặc gây ảnh hưởng xấu đến tình hình an ninh, trật tự, an toàn xã hội hoặc thu lợi bất chính từ 200 triệu đồng trở lên thì bị phạt tù từ 3 năm đến 10 năm.

Tại khoản 3 quy định hình phạt bổ sung đối với người phạm tội. Ngoài hình phạt chính người phạm tội còn có thể bị phạt tiền từ 10 triệu đồng đến 50 triệu đồng.

3. Một số ý bất cập và phương hướng hoàn thiện

Thứ nhất, về CTTP tăng nặng của tội hành nghề mê tín, dị đoan. Hiện nay, BLHS 2015 chỉ quy định ba tình tiết định khung tăng nặng đối với tội hành nghề mê tín, dị đoan đó là làm chết người hoặc gây ảnh hưởng xấu đến tình hình an ninh, trật tự, an toàn xã hội hoặc thu lợi bất chính từ 200 triệu đồng trở lên. Tuy nhiên, trên thực tế có những trường hợp do hành nghề

---

³ Cao Thị Oanh (Chủ nhiệm đề tài), Đề tài khoa học “Tội xâm phạm trật tự công cộng theo quy định của Bộ luật Hình sự”, Đề tài Nghiên cứu khoa học cấp trường, Trường Đại học Luật Hà Nội, tr.80.

mê tín, dị đoan gây hậu quả thương tích nặng cho nạn nhân thì cũng cần phải áp dụng mức hình phạt phù hợp và tất nhiên sẽ nhẹ hơn mức hình phạt của hậu quả làm chết người. Ví dụ như trường hợp khi đi xem bói, thầy bói bảo phải trừ “ma” nhập vào đứa bé bằng cách dùng roi dâu đánh và hậu quả là đứa bé bị thương nhẹ và sau đó thầy bói rắc nước “thánh” lên làm vết thương bị nhiễm trùng và kết quả tỷ lệ thương tích của đứa bé là 20%. Thì đối với trường hợp này, rõ ràng hậu quả gây ra là nghiêm trọng nhưng không thể xử người phạm tội ở mức cao hơn CTTP cơ bản được. Vì trong CTTP tăng nặng không quy định về tình tiết định khung tăng nặng “gây thương tích...”. Theo theo ý kiến của tác giả, đối với trường hợp trên cần phải xử nặng hơn hành vi phạm tội quy định tại khoản 1 Điều 320 BLHS 2015 nhưng không cần thiết phải xử người phạm tội thêm tội danh vô ý gây thương tích bởi cần thu hút tổng hợp các tình tiết này thành các tình tiết định khung tăng nặng cũng đủ để trừng phạt người phạm tội và mang tính răn đe cho những đối tượng hành nghề mê tín, dị đoan khác. Do đó, theo quan điểm của tác giả cần bổ sung thêm tình tiết định khung tăng nặng vào Điều 320 BLHS 2015 là: **“Phạm tội gây thương tích cho nạn nhân với tỷ lệ thương tích từ... thì bị phạt tù từ hai năm đến bảy năm”**.

Đối với tình tiết định khung tăng nặng là: “*gây ảnh hưởng xấu đến tình hình an ninh, trật tự, an toàn xã hội*” được quy định tại khoản 2 Điều 320 BLHS 2015 hiện nay vẫn chưa có văn bản nào hướng dẫn cụ thể thế nào là gây ảnh hưởng xấu đến tình hình an ninh, trật tự, an toàn xã hội đối với tội hành nghề mê tín, dị đoan mà chỉ có hướng dẫn tại tiểu mục 5.1 Nghị quyết số 02/2003/NQ-HĐTP ngày 17/4/2003 của Hội đồng thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao về tình tiết “Gây hậu quả nghiêm trọng” quy định tại khoản 1 Điều 245 của BLHS 1999, điều này dẫn tới cách hiểu và áp dụng không thống nhất trong thực tiễn. Để áp dụng thống nhất và tránh bỏ lọt tội phạm cần phải có văn bản hướng dẫn tình tiết này.

Thứ hai, đối với tên tội danh. Theo giải thích của từ điển thì từ “mê tín” được giải thích là “tin mù quáng vào thần thánh, ma quỷ”⁴ hoặc “tin vào những điều huyền hoặc vì sợ sệt hoặc u mê”⁵. Còn “dị đoan” được giải thích là “tin vào những điều khác lạ, vô căn cứ, tin nhầm”⁶. Như vậy, có thể hiểu mê tín, dị đoan thực chất là niềm tin của con người; tên của điều luật là hành nghề mê tín, dị đoan có thể hiểu là hành nghề “tin mù quáng vào thần thánh...”, vì thế nghe sẽ không hợp lý. Người nào hành nghề tức là coi đó là công việc thường xuyên, là nguồn thu nhập chính với hình thức là thực hiện các hành vi làm cho người khác tin vào các điều nhầm nhí... Từ đó, gây thiệt hại đến nếp sông văn minh. Và hành vi này chính là *tuyên truyền* mê tín, dị đoan và tuyên nhiều lần coi như một nghề để kiếm sống thì mới bị coi

---

⁴ Nguyễn Lâm (2006), *Từ và ngữ Việt Nam*, Nxb Thành phố Hồ Chí Minh, tr.161

⁵ Bùi Quang Thịnh - Bùi Thị Tuyết Khanh (2001), *Từ điển Tiếng Việt*, Nxb Văn hóa thông tin, tr.570.

⁶ Bùi Quang Thịnh - Bùi Thị Tuyết Khanh (2001), *Từ điển Tiếng Việt*, Nxb Văn hóa thông tin, tr.253.

là có tội⁷. Do đó, gọi tên chính xác của điều luật là tội “*hành nghề tuyên truyền mê tín, dị đoan*” sẽ chính xác hơn về mặt ngữ nghĩa của từ.

4. Kết luận

Tội hành nghề mê tín dị đoan đã ảnh hưởng không nhỏ đến tâm lý xã hội, ảnh hưởng đến quyền tự do tín ngưỡng của công dân từ đó làm mất trật tự công cộng và đời sống của người dân và nguy hiểm hơn là những biến tướng của hành vi phạm tội đã xâm phạm đến tính mạng, sức khỏe của người khác. Chính vì vậy, nghiên cứu về loại tội này, giúp chúng ta xây dựng được một nếp sống văn minh vừa có ý nghĩa đấu tranh đẩy lùi loại tội phạm này trong cuộc sống.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trường Đại học Luật Hà Nội (2018), *Giáo trình Luật Hình sự Việt Nam*, Nxb Công an nhân dân.
2. Trần Văn Luyện, Phùng Thế Vác và nhóm tác giả (2019), *Bình luận khoa học Bộ luật hình sự năm 2015*, Nxb Công an nhân dân.
3. Đinh Văn Quế (2006), *Bình luận khoa học Bộ luật Hình sự*, Nxb Thành phố Hồ Chí Minh.
4. Cao Thị Oanh (Chủ nhiệm đề tài), Đề tài khoa học “*Tội xâm phạm trật tự công cộng theo quy định của Bộ luật Hình sự*”, Đề tài Nghiên cứu khoa học cấp trường, Trường Đại học Luật Hà Nội.

---

⁷ Cao Thị Oanh (Chủ nhiệm đề tài), Đề tài khoa học “*Tội xâm phạm trật tự công cộng theo quy định của Bộ luật Hình sự*”, Đề tài Nghiên cứu khoa học cấp trường, Trường Đại học Luật Hà Nội, tr.85.